

VALENCIA NOVA

SEMANARI REGIONALISTE

Número solt, 5 cèntims

La correspondència al Director

APAREIX ELS DUMENCHES

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plasa d'Espartero, núm. 3, entresuelo

Valencia-(Grau)

Número atrasat, 10 cèntims

No se tornen els originals

APAREIX ELS DUMENCHES

COMPAREU

Segons dats que sempre tenim a la vista i que mos fan rosa els pels de punta resulta que Valencia tributa 60 milions al any y ne té de gastos Bars-lo-na ne tributa 75 y ne té de gastos 60. Conseqüens que la fíca Barcelona li dona al Govern una renta de 15 milions y Valencia li'n produix 40!! Si en voleu mes pareu el cabàs.

La realitat del Regionalisme

Es una veritat innegable. Ningú que no siga un desnaturalizat, deixa de voler en preferencia, aquell tros de terra, en que va vora la primera llum, ahon quisá estiga sepultá la sendra de sons pares, ahon alcomensá á formarse el seu cor, á desenvoluparse son serbell, ahon tingué les primeres amistats y ahon quisá, quisá, sentí el primer amor.

Y tan sert es asó, que á consevol part del mon que se traslade, sempre l'acompanya la visió de la patria natal com un record que conmovi lo més noble de s'ánima, desiehint exhalar en ella el últim suspir. Si se nega el sentiment de la patria natural, com se ha de afirmar el de la patria orgánica? Cuant se viu llunt de la patria se sufrí, sinse saber com ni par qué, una seria de emosións y reflexións psicólogiques que á uns els fa renegar d'ella, y á atres no els deixa olvidar á sa patria nativa.

Tot dependix de la sort actual. Si falt de treball y protecció en sa terra heu busca en extraña, y en esta el perseguix la desgrasia, fá culpable á sa terra d'ella, sinse tindre en conte, que molt fasil siga falta de disposició en é'l mateixa, pera guañarse el pá que es mencha. Si per el contrari, en el afán de vore més, de no conformarse á lo que sa terra li brinda, abandona esta, y fora d'ella encontra una posició, no ensomna per é'l, (per no reconeixer sons mérits) entonses veneix á sa terra per haber segut son cuna, perque allí alcomensá á desenrollarse son serbell, perque allí están soterrats, els que tantes fatigues pasaren, pera qu' él fora un home de posició; un home fells. Y entonses, iquin sentiment li entra al vores llunt de sa terra! iquin desich de tornar á ella! iquin de anhhel per ser selebre y brindarli sa gloria, iquans desichos de qu' esta siga gran! Y cuant tot asó pensa y sent, veu que atres que no son sons fills y que abusant de un poder que li ha conferit equivocadament el sufrache universal, la explota la ruina, expremix tota sa riqueza, així com la de les demés regións, pera engrandir un focu, de maldat, de visis, de holgansa y mantindre á una recopilació de vagos quisá, quisá extranchers, qu' els se sinporta mol poc, qu' España s'afone.

Y este bon patriis, este bon fill, al bore la ignominia qu' están cometent en sa mare; protesta, y se revela demanant administrar é'l y els seus paisans, els productes de sa terra, ya qu' ella els produix, qu' ella sels menche, que aprofiten pera la glória d' ella. Este es el nostre dogma. Esta es la relitat del Regionalisme.

Patriotes y viditors

Entre 'ls que per son carácter ó per la forma de les circumstancies están oridats á dirichir l' impuls de la política, hiá una série molt extensa d' aptituds y tendencies ocupant els dos extrems d' aquella, els verdaders homens d' Estat y de mires elevades; els Patriotes, per una part y per l' atra, els miserables egoistes, els que carixen d' antitute, els viditors. La influencia d' estos homens es tan decisiva que pot determinar en l' acte 'a grandea ó la decadencia d' un poble.

Les multitudes sentimentals estímul de son engrandiment polítich, vislumbren, més be que voluen, el camí que dehen seguir pera rechenarse ó engrandirse, pero necesiten com la nau, un timó qu' els done direcció, una farola qu' els fasa vore els perills y els marque una segura y bona ruta.

En asó, com en tot, se realisa una lley de la vida que no pot deixar de cumplirse; y ya sabem qu' els moviments sucesstius de les mans, tenen mes de mecánics ó inconscients, que de racionales y llochsics. Per aixó es tan decisiva l' acció dels directores de eixos moviments, y tan gran la responsabilitat qu' exchén la historia als que no saben ó no volen encausarlos, cuent tenen autoritat y mitchos para poderlo realizar.

Es España una nació, com á meridional y llatina, dotá de una gran forsa impulsiva pero inconstant y efimera. En les masses del poble, s'achex fasilment la chispa del entusiasme, que en la rapidat del rayo se propaga é invadix totes les consciens; hiá así una enrechía latent, que desperta de pronte y es capás d' aplegar hasta l' heroisme; ó dechegara hasta les aberracions de la criminalitat, segon la direcció que reschixa.

«Viva España con honra!» cridaren una volta alguns marins en la bahía de Cádiz, y aquell crit que marcaba una direcció á la enrechía del poble, se comunicó rápidamente á tota la nació, ostentant com lema la gráfica inscripció de la bandera popular: «pena de muerte al ladrón». Era allí una orientació moral y progresiva inculca en la consciensia de les masses.

Però el hermós moviment assensional se perturbá molt pronte; una remesa de famolenca viditors se mescló enseguida entre les multitudes que demanaban chusticia; se sembra la discórdia, les vasiliacions y el dute per totes parts; se produixen coarente encontraes en el mar tranquil per ahon navegava el bue de la rechenarsió de la patria, y sobrevé la perturbació y el naufrachi de la nau. El moviment assensional se trastorná y la única direcció que tenía un ochetiu de progrès gloriós, se trasformá y dechegara en les repugnants essences de una guerra sivil, y en els horrors de una anarquía política, que fá posible l' retrosés á la dictadura militar. ¿De qu' fon la culpa? Indubtablement dels directores del moviment, de uns y de atres, de tots els que tenen el deure de marcar un camí moral y progresiu al entusiasme de les masses. Fon tot alló un encadenament de fets demostratius de la fatal influencia en la cesa pública per part dels que moral é intelectualment resultaren miserables viditors. Y les consecüens se tocaren inmediatamente y encara venen tocante en nostra trista historia contemporánea. Les catástrofes de Santiago y de Cavite, el atrés material de nostra agricultura y de nostra industria, el empobriement de nostre comerç, el desord en nostra administració pública, nostre atrés intelectual y la prostitució de les costums públiques, no son fets aislets que carixquen d' explicació; el marasme y desalient de les masses no es un fenomen inesperat y misterió. Totes les enrechies s' agoten y se fan insuficients y estérils cuant carixen de una direcció racional. ¿Que conseguirem dihuen els pobles, inquietantment debases? ¿Pera que ham de anar á les unes, si sols han de ser elecths els que siguen designats per los gobernats? ¿Pera que ham de treballar en entusiasme, si la Hacienda s' ha d' emportar el frut de nostre treball? ¿Pera que esforcemos en un treball científic frecuent y perseverant, si el sabio se mor de fam, si el inventor es ocheete de indiferensia y enchamny aplega á ser recompensat? ¿De qué me serviría cayar en febril activitat una terra regá tan sola en la mena suor, eual escás frut no ha de ser pera mí?

Y d' esta manera cundix el desalient, s' acaban les forses, y sola se busca la trampa política com á mích para medrar, y els negocis oscurs y bruts para improvisar una fortuna.

Tal es la direcció doná per els viditors, al gran innuñca anchestiu de les masses, que han bnacat y bnacnen en la política un mích para la seva racherarsió.

El estat de marasme y de fatalisme á que ha anat el país, es el típic característic de un mal molt fondo, constitusional, arrañat en les entrañas de la colectividad. La aplicació está al alcana de tots, y no es necesari ser un gran esiolece, pera encontrar les causes determinants d' este estat anormal y patolòhic. Faltan homenes; per ninenna part se van al talent y á la honradá; nosaten al front de les enrechies populares; la rassa dels verdaders gran homenes, pareix que ha desaparegut de nostre país, com han desaparegut certes especies solòhiques, enals restas fósils encontrem ronegament en los museus. Sols que da una rassa hullaiaa, inquieta, é insignificiant, qu' escala els pnestis elevats, que allí se anat per la violencia, y dirichix la opinió com convé als seus interasats egoistes. Es la rassa que inquietaba la cort de Anagnino, la que se cubria de or y d' escaclata en les postimerías del decadent Imperi B'santí Et, la infecunda rassa dels viditors.

ROBERTO BALLESTER

E' servici dels Trambies es pésim, lam denunsiat, y la Prensa está muda. El Alcalde sorí, y el Governar no se entera.

Front à la realitat

«Lloma en que los pájaros garrulan y en que habla el angel á los niños tiernos, y las fueriles murmuran y sollozan entre frondosas árboles al viento»
Curro Enriquez, (Introducción, «Desde mi tierra», pág. 1.ª).

«¡Ay! mare mehuat... ¡Mare mehu! Blasco Ibañez (Cosas de hombres, de «Cuentos valencianos», pág. 30.)

B'eno Sense atavismes, sense prejins, dos paraules, Valencia, nostra patria, ha tengut, té y tindrà si sons fills son dignes, carácter propi.

Es son reyna, dels més rics d' España. Experta com ningú; á sons ports, arriven d' ecclòtiques terres, multitud de harrcos que omplén sons ventres de ferro, dels exquisits fruts que la terra, mestrament cultiva, prodiga. Es sa industria, important; la primera en fabricació de mobles, palmitos, tceletes y mayóliques.

En Art, ha mereixut la capital, el nom orgol d' Atenes del Mediterrane. Sempre tingué gran fama la seva escola de pintura, en la qu' els noms de Ribera, Ribalta y Joanes, basten pera fer el elej. En son çil purisme, intensament blabó, magnífic de llum y d' armonía, en les sigls ríalleres de sons mils de sequies, que espillean per entre la massa dels camps y dels jardins; en la casta blancor de les barraques, nin ofrendat per el fill del desert—en el mar que yavallament, sense descaens, li recorda sa g'oriosa estirp, el valenciá, naixent de la cúpula del árabe y d' el grec, encontrá inspiració y cuant naix, en son cor, grabá porta la idea sublim de la Billeza y del Art.

Valencia ha tengut sempre parla propia. Una parla doça, flexible, rica, híbil com ninguna pera la poesia; una parla sonora, majestuosa com la lletina, brava com la germana armoniosa com la dels nets del vell Homer. Però, un dia sons fills, indignes de dur el nom de mare tan bona y tan noble, la despresieren, li feren traísio y parlaren una extraña; pensaren en ella, escrigueren en ella, y desde la infantesa á sons descendents, els se la ensenyaren, com signe de distinció. Ridicòl, soberanement ridicòl. Que no presupon despres per la de Cervantes, el amar y servirse de la d' Ausies-Marc; que no es el noble anhel de guardar y cultivar esquisitament les costums dels nostres agüelos, escarni de les dels nostres germans de les atres regións; que no vol dir separatisme, el regionalisme que com digné Pl y Margall es tot un sistema d' organizació política.

Am de voler pues, el regionalisme,

apart de tot lo prestat, per el despres en que l' Estat mos á tractat sempre, com regiment, se demostrat en lo directe.

Ara bé, pera portar á la realitat els nostres ensonmis, pera donar forma á lo que ya en nostre oír, form en el çorbíl y dihuen els nostres llavis, am de ennençir per fer renaxer el nostre teatre, de tan noble aboleng, llegir als clàssics, estudiar nostra historia, venerar nostres costums. Fer que no emigrén cap á Madrid els nostres literats, pintors y homenes de sençia ptes en Catalunya ahon tenen homenes com Gimerá, Rusiñol, Bartrana, Viçler Catalá, Apeles Místres y Rayca; y Millora que contá entre sons filla á Costa y Llovera, Alcover, Almir y Oivar, els reté dolçiment y fá parlar la llengüa materna, qu' es lo propi l' honrat. Y, sobre tot, posant en nostres paraules l' ígnit dels nostres sainetes, burllamos donosamente dels que sigun valencians, no parlen la llengüa dels seus antepassats y despresiar als que la parlen pera emporquiria, y la escriuen preñint patenté un arballó.

Som fills d' un país privilegiat per la naturalesa, un país que crea, que te vida propia. Som espanyols, pero antes que res valencians, fundament, sincerament.

¿Descendents del agarrá despleguen de nou la santa bandera de la Patria plantemla, clavemla, para que may deixa d' onechar en lo més alt del Micalet, gloriós mnetoi dels nostres bolers, son revolotej y en els divins auells dels ideals de redempció, baix un cel, prestiosim, blabós, viliant, megafích de llum y d' armonía.

JULIO JUST

Les autoritats de Valencia y la prensa, consentixen que la compañía de Trambies se hurle del públic.

Notes Históriques

IV ORIGE DEL TURIA

El famós riu qu' hermojecha nostra ciutat tingué desde l' antigütat lo nom de Turis, habent indició de qu' en temps remots fon navegable en una gran extensió.

Gran ha segut, no obstant la varietat de noms en que l' han designat; els ficiis l' anomenaben Turis, cambiant mes tart per Duria ó Durias paraala que signifia rosa de fusta per l' abundancia d' arbredes que 'n sons margens florixan ó per la fusta que la cor ent rondúa á la Ciutat navegant pel riu dende terra de Moya.

Y este nom se corripó quedant l' actual vocable Turia hasta que invadit nostre Regne pels mahometans li 'l mudaren denominantlo Guadalavira, mot arábich que li posaren á c u a de la limpieza de ses aigues.

Ultimament conquistada la comarca pels eix roits de D. Jaume torná á resplan-deixor son antich non de Turia.

Tres son los fonts de que naix nostre riu. La primera brolla en L' obetania d' Aragó, immediata á una petja població dita Villar del Obo y junt á l' aldea dels G echs presa corrent á A' barrain, aplega á Terol ahon s' onix á l' atra vena que naix en lo terme del Cubillo, baixa á Linares, Cubo de la Motorrita, Alfambra, y s' incorpora com ha explicat al primar ramal vora Terol totes jntes baixen á Tortajada, A' demuz, Chuililla, Vilamarçant, R' barro-

cha, Palancia, Manises, Paterna, Quart, Campanar y Valencia.

Avans que 'ls romans se'n trecharen la nostra vila passaba l' riu Turia per lo qu' ara es plasa del Mercat, carrers de Carabases, y S. Martí; als romans els paregué molt perillós que fora atravesá la ciutat per lo riu anegantia en les fortes avengudes y entonses el desviaren segons l' actual curs conforme consta en una pedra mích derruida que hi ha en lo cemente de la Trinitat, en la qual se llich esta inscripció:

EMPTO LOCO...

...VM QUI AQUAM TRAH...

...M. APORTA SUORONENS...

...L M. P. TVM. V. KAL. MAJA.

en la que s' evidencia que caminaba per la porta de S' ioro y son manat desviar á la canal que avuy te per algü dels Consuls é pel Senat y haventlo conduít per esta porta de S' ioro camina fins á llevant y desaiqua en lo Mediterrani per Nazret.

Sr Garsía Dutrás, (D. J. B.) Vosté qu' vol ser tan recte consentix qu' els demés compañeros de machorí el deixen á soles en les schues denunsies? Cuan se tinga qu' votar alguna expropiació, enrecordes.

Nostre Port

La Chunta de Obres del Port de Valencia ha acabat la construcció de les obres interiors de la darxena actual, invertint uns milions de pesetes en la construcció de vies, paviments, depósitos, grues, saneament, alumbrat, etc.

Resultant en extrèrn insuficient la superficie de fustió de que huf se dispon per haberse quintuplicat el tráfico durant estos 20 añs, se ha estudiat per orden del Excm S. Ministro de Foment, un antiproyecte general de ensanche y millora degut al preclar coneixement del ingeniero D. José María Fuster, el que en un esforz titanic pera vencer les moltes dificultats (morals y materials) que se li han presentat á dotat á Valencia de un Port digne d' ella, cuya obra, no debem olvidar els bons valencians, que ha segut filla, del immens amor que nostre país, el probó é intelichent ingeniero D. José María Fuster profesa a sa patria nativa, la hermoxa, noble y lleal Valencia. El Projecte del Sr. Fuster, compren quatre grupos de construcció, á saber: 1.º Diques exteriors de abrigo. 2.º Molls de atraque. 3.º Habitació de servisio sobre els molls. 4.º Obres complementaries. Ara bé. Els dos grupos primers, donat als inmensos treballs de la Chunta y al sel é interés d' el ingeniero, han segut construïts en els recursos propis del moll y sinse subvenció, pero pera continuar tan magnífica com necesaria é important obra, precisa qu' el Estat li achude un poc á la Chunta de Obres, concedintli una subvenció de 600.000 ptes, durant 30 añs pera que pugadesarrollar son pla. Segon, els datos oficials que ham pogut arreplegar, se despren qu' el port de Valencia es ú d' els que més dinés ingressa, d' els que més trafica y en cambi, es ú d' els que menos subvenció té, com se podrá vore en el sigüent cuadro.

PORTS	Ingreso: propis — PESETES	Subvenció del Estat — PESETES	Trafic — TONELLAS
Bilbao.....	2.120.000	350.000	4.060.000
Santander.....	515.000	400.000	4.275.000
Gijón-Muel.....	70.000	300.000	745.000
Ooruña.....	66.090	590.000	220.000
Vigo.....	64.000	300.000	200.000
Huelva.....	1.520.000	350.000	2.735.000
Oadie.....	196.000	800.000	400.000
Sevilla.....	1.154.000	890.000	1.130.000
Málaga.....	430.000	290.000	380.000
Almería.....	430.000	400.000	545.006
Cartachena.....	226.000	220.000	780.000
Alacant.....	140.000	400.000	320.000
Valencia.....	2.310.000	250.000	1.360.000
Castelló.....	40.000	300.000	70.000
Tarragona.....	70.000	300.000	270.000
Barcelona.....	2.005.000	150.000	2.130.000